

Володимир Паньківський,
аспірант 4-го року навчання кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету.
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-0121-8433>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УЗУФРУКТА В ЗАКОНОДАВСТВІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

Інститут узурфрукта, сформований ще римськими юристами, має значний вплив на розвиток сучасного речового права. Для його належного впровадження та розвитку в Україні ключового значення набуває ґрунтовний аналіз цивільно-правових систем європейських країн, які реценювали цей інститут та мають тривалу практику його ефективного застосування у регулюванні майнових відносин. До таких країн насамперед належать Німеччина та Франція, цивільне законодавство яких містить розгорнуте та системне регулювання права узурфрукта. У статті розкриваються основні положення права узурфрукта за Французьким цивільним кодексом та Німецьким цивільним уложенням, зокрема: поняття узурфрукта, підстави його виникнення та припинення, права та обов'язки узурфруктуарія і власника майна. Акцентовано на спільних та відмінних рисах у його регулюванні. Крім того, здійснено порівняння окремих аспектів узурфрукта за цивільним законодавством Італії та Польщі.

Мета дослідження полягає у вивченні особливостей правового регулювання узурфрукта в законодавстві європейських країн.

Під час дослідження використано порівняльно-правовий, формально-юридичний та системно-структурний методи.

Зроблено висновок, що, незважаючи на відмінності, характерні для конкретних правових систем, в цілому спостерігається єдиний підхід до правової природи узурфрукта. Підтверджується загальне правило, що право узурфрукта можливе лише у випадку користування річчю із збереженням її сутності. Під час користування допускаються зміни стану майна, які не впливають на можливість його повернення у попередній стан після припинення узурфрукта. Звертається увага на те, що у французькому та німецькому цивільних законодавствах, попри широкий перелік правомочностей узурфруктуарія, користування майном «як сам власник», останній під час дії узурфрукта не стає власником майна, а залишається користувачем чужим майном. Подібний підхід спостерігається і в інших європейських правових системах, зокрема у Цивільному кодексі Італії та Цивільному кодексі Польщі.

Ключові слова: узурфрукт, річ, майно, речові права, узурфруктуарій, голий власник.

Pankivskiy V.

Legal regulation of usufruct in the legislation of European countries

The institution of usufruct, developed by Roman jurists, has had a significant impact on the evolution of modern property law. For its proper implementation and development in Ukraine, a thorough analysis of the civil law systems of European countries that have adopted this institution and have long-standing experience in its effective application to the regulation of property relations is of crucial importance. Among such countries are, first and foremost, the Germany and the France, whose civil legislation provides for comprehensive and systematic regulation of the right of usufruct. The article outlines the main provisions of usufruct under the French Civil Code and the German Civil Code (Bürgerliches Gesetzbuch), including the concept of usufruct, the grounds for its creation and termination, as well as the rights and duties of the usufructuary and the owner. Emphasis is placed on the similarities and differences in their regulation. In addition, certain aspects of usufruct under the civil legislation of Italy and Poland are compared.

The purpose of the study is to examine the peculiarities of the legal regulation of usufruct in the legislation of European countries.

The research employs comparative-legal, formal-legal, and systemic-structural methods.

It is concluded that, despite the differences characteristic of particular legal systems, there is, in general, a unified approach to the legal nature of usufruct. The general rule is confirmed that the right of usufruct is possible only in cases of using a thing while preserving its substance. During use, changes in the condition of the property are permissible as long as they do not affect the possibility of restoring it to its previous state after the termination of the usufruct. Attention is drawn to the fact that in French and German civil legislation, despite the broad scope of the usufructuary's

powers – including the right to use the property “as the owner himself” – the usufructuary does not become the owner of the property during the usufruct, but remains a user of another’s property. A similar approach can be observed in other European legal systems, particularly in the Italian Civil Code and the Polish Civil Code.

Keywords: usufruct, thing, property, property rights, usufructuary, bare owner.

Постановка проблеми. Завдяки рецепції римського приватного права в країнах Європи закладено міцне підґрунтя для формування національних правових систем романо-германського типу. Водночас Україна, належачи до романо-германської правової сім’ї, поки що не імплементувала в повному обсязі ті правові інститути і механізми, які ефективно функціонують у правопорядках європейських країн. І, якщо на етапі становлення національної системи приватного права чинні правові механізми у сфері речового права загалом задовольняли потреби учасників цивільних правовідносин, то нині розвиток суспільних відносин зумовлює об’єктивну потребу в удосконаленні правового регулювання та запровадженні нових правових інструментів. У цьому контексті слухним є зауваження В.В. Цюри, що «узус та узуфрукт як класичні інститути обмежених речових прав та різновиди сервітутів уже давно повинні були посісти чільне місце у масиві нормативного регулювання ЦК України», запровадження інституту узуфрукта є своєчасним і доцільним [1, с. 104]. Першим кроком, яким впроваджено інститут узуфрукта в Україні, стало прийняття Закону України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремими організаційно-правових форм у перехідний період та об’єднань юридичних осіб» від 09 січня 2025 року № 4196-IX, яким введено інститут узуфрукта комунального та державного майна [2]. Таким чином, «саме юридична конструкція узуфрукта державного та комунального майна була вибрана на заміну розробленим ще радянською юридичною наукою майновим титулам господарського відання та оперативного управління» [3, с. 144].

Для подальшого розвитку інституту узуфрукта в Україні важливим є правовий аналіз норм цивільного законодавства європейських країн, які мають усталену практику застосування цього інституту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання правового регулювання інституту узуфрукта, в тому числі й за законодавством європейських країн було предметом наукових досліджень багатьох учених, серед яких: О. Бамде, Ю. М. Жорнокуй, О. В. Ільків, Н. І. Майданик, Р. А. Майданик, Н. Р. Попова, Є. О. Трубаков, В. В. Цюра та ін. Враховуючи необхідність розвитку інституту узуфрукта в Україні існує необхідність в його подальшому дослідженні.

Мета дослідження. Вивчення особливостей правового регулювання узуфрукта в законодавстві європейських країн.

Виклад основного матеріалу дослідження. «Узуфрукт є гнучким і загально визнаним у праві країн Західної Європи правовим інструментом, покликаним забезпечити за допомогою обмеженого речового права тривалого користування чужою нерухомістю» [4, с. 41]. Серед країн, які мають довгочасну практику застосування узуфрукта, провідне місце займають Німеччина та Франція. За § 1030 Німецького цивільного уложення (далі – НЦУ) «річ може бути обтяжена таким чином, що особа, на користь якої встановлене обтяження, має право отримувати вигоди від речі (узуфрукт)» [5]. Ст. 578 ФЦК поняття узуфрукта розкривається як «право користування речами, які належать іншій особі, подібно до самого власника, але з обов’язком зберігати їхню сутність» [6].

Орельєн Бамде, висвітлюючи зміст закріпленого у ФЦК поняття, «сутність речей» розуміє як «суттєві характеристики майна, ті, що його структурують і без яких він би втратив свою ідентичність» [7]. «Обов’язок зберігати сутність речей» делеговано узуфруктуарію. Саме за ним, наділеним правом користування предметом узуфрукта, закріплюється обов’язок реалізації цього права за таких умов і у такий спосіб, щоб річ зберігала свою сутність.

Отже, за загальним правилом, лише за умови збереження сутності речі є допустимим користування нею у межах здійснення права узуфрукта. Втрата сутності речі може означати втрату інтересу узуфруктуарія до неї або неможливість користування річчю. Попередженню зміні сутності речі зі сторони узуфруктуарія сприяє користування ним річчю за призначенням. Залежно від підстави виникнення цього права, така умова може бути встановлена як законом, так і за волею сторін, якщо підставою його встановлення є договір, або воля власника майна у разі, якщо узуфрукт встановлено заповідачем.

Приклад реалізації узуфруктуарієм належного йому права при виникненні протиріччя щодо можливої зміни сутності речі віднаходимо у рішенні, яке Касаційний суд Франції ухвалив на підтримку постанови Апеляційного суду. В ньому Суд вказав, що, «враховуючи, що запропонований договір комерційної оренди відповідав необхідності адаптації сільськогосподарської діяльності до економічного

розвитку та норм охорони навколишнього середовища, що він не спотворював призначення ділянок, а також їх сільськогосподарське призначення, що він був вигідним для спільної власності, але не порушував прав власників, оскільки орендар зобов'язався після закінчення терміну оренди привести приміщення до їхнього початкового стану, Апеляційний суд, який дійшов висновку, що це не впливає на сутність майна, зміг уповноважити узурфруктуарієв укласти договір комерційної оренди виключно на відповідні ділянки [8]. Таким чином, Судом було підкреслено, що за матеріалами даної справи зміна первісного стану майна з можливістю повернення його після закінчення узурфрукта у попередній стан, свідчить про відсутність нанесення під час користування майну такої шкоди, яка призводить до зміни його субстанції. Отже, таке користування не змінює сутності майна і, відповідно, не порушує право власності.

У § 1030 НЦУ не міститься вказівки щодо збереження сутності майна, водночас в інших параграфах розкривається зміст цієї вимоги. Зокрема, відповідно до § 1036(2) НЦУ узурфруктуарій зобов'язаний зберігати попереднє економічне призначення майна, § 1037 НЦУ встановлена заборона щодо переробки майна або його суттєвої зміни. При цьому, наприклад, допускається «будівля нових споруд для видобутку каменю, гравію, піску, суглинку, глини, мергелю, торфу та інших компонентів ґрунту, за умови, що економічне призначення майна цим суттєво не змінюється» [5].

Статті 579 – 581 ФЦК визначають основні умови для встановлення узурфрукта. Так, згідно зі ст. 579 ФЦК підставою виникнення узурфрукта є закон або волевиявлення особи. Відповідно до ст. 580 ФЦК, це речове право може бути встановлено безстроково, на визначений строк, або під умовою. За ст. 581 ФЦК узурфрукт може встановлюватись на будь-яке майно – рухоме або нерухоме [6]. За НЦУ на праві узурфрукта також може передаватися будь-яке рухоме або нерухоме майно (§§ 1031, 1032 НЦУ), а також права (§ 1068 НЦУ) [5]. Водночас важливо звернути увагу на відмінності у правовому режимі окремих видів майна, зокрема: нерухомого майна, яке складається з головної речі та її приналежностей, майна як сукупності речей та сукупності речей. У разі передачі на праві узурфрукта нерухомої речі, за взаємної згоди власника та узурфруктуарія, вважається, що узурфрукт поширюється як на головну річ, так і на її приналежності. За відсутності прямої домовленості, за аналогією з § 926(1) НЦУ, можна виходити з того, що узурфрукт охоплює і головну річ, і належні їй приналежності.

Інший підхід передбачено на майно як сукупність речей: він може бути встановлений «лише таким чином, що узурфруктуарій набуває права користування кожною окремою річчю, яка входить до складу майна» (§ 1085 НЦУ) [5]. Така конструкція забезпечує суворіший контроль над обсягом прав узурфруктуарія, оскільки предмет узурфрукта у цьому випадку може охоплювати речі різного роду – автоматичне поширення права користування на всі складові могло б ускладнити баланс прав власника та узурфруктуарія. Якщо узурфрукт встановлюється на сукупність речей, узурфруктуарій та власник у співпраці повинні скласти опис цих речей, який підписується обома сторонами, і, за вимоги будь-якої сторони, має нотаріально засвідчуватись (§ 1035 НЦУ) [5].

До підстав виникнення узурфрукта за НЦУ можна залічити договір, про що свідчить § 1032 НЦУ, за яким для встановлення узурфрукта на рухоме майно має, крім передачі майна власником узурфруктуарію, відбутись погодження обох сторін з його правом на користування. Також § 1033 НЦУ передбачено набуття досліджуваного речового права за набувальною давністю [5].

В.В. Цюра, звертаючи увагу на притаманні НЦУ об'ємність та значний рівень деталізації, виділяє такі основні риси регулювання інституту узурфрукта у німецькому праві:

- «є різновидом особистого сервітуту та полягає у користуванні річчю з отриманням права вилучення з неї плодів (доходів), але за умови збереження її сутності;

- передбачається широкий перелік об'єктів, що можуть бути обтяжені узурфруктом, водночас забороняється встановлення узурфрукта на узурфрукт;

- для виникнення узурфрукта власник та узурфруктуарій зобов'язані укласти речовий договір. Щодо рухомих речей він може переходити за набувальною давністю. Встановлення узурфрукта на право, що підлягає передачі, відбувається за правилами, передбаченими для уступки права;

- до підстав припинення узурфрукта, встановленого щодо речей належать: смерть узурфруктуарія, або, якщо ним є юридична особа – її припинення, співпадіння в одній особі власника та узурфруктуарія, відмова узурфруктуарія від свого права;

- підставою припинення узурфрукта щодо прав, крім передбачених §§ 1063-1064 НЦУ підстав, є випадок, коли обтяжене узурфруктом право не є правом на рухому річ [1, с. 105–106].

В основному запропоновані автором ознаки узурфрукта у німецькому та французькому цивільному праві є подібними. Водночас, є й розбіжності. Наприклад, аналіз ФЦК свідчить про те, що, на відміну

від Німеччини, у Франції існує можливість встановлення узурфрукта на узурфрукт. Зокрема, ст. 595 ФЦК передбачена можливість продажу або безкоштовної переуступки узурфруктуарієм свого права [6].

Набуття узурфрукта за набувальною давністю, прямо передбачене § 1033 НЦУ, у ФЦК відбувається на основі ст. ст. 2258–2272, що у загальному регулюють володіння нерухомістю. На практиці це викликає суперечливі ситуації, що потребують вирішення в судовому порядку. Так, за рішенням апеляційного суду м. Кольмар (Франція) від 03 червня 2022 року № 20/03657, заявник, будучи голим власником ½ частини нерухомого майна, для набуття узурфрукта своєї матері за набувальною давністю мав довести, що він здійснював володіння узурфруктом виключно, відкрито, безперервно та недвозначно. Доказом цього слугувало декларування доходів, отриманих від майна, тоді як батьки включали його у свою декларацію з ISF. До того ж, судом було враховано, що на момент появи конкурентного узурфрукта син був неповнолітнім, а також застосував скорочений до десяти років строк набувальної давності відповідно до закону « 2008-561 від 17 червня 2008 року. Після завершення строку давності сином було поєднано голу власність та узурфрукт, внаслідок чого він став повним власником половини майна [9].

Положеннями ФЦК закріплюється право узурфруктуарія реалізовувати широкий обсяг правомочностей, зокрема користуватися всіма видами плодів, які приносить предмет узурфрукта. Оскільки за французьким цивільним законодавством предметом узурфрукта можуть бути споживні речі, які визначені родовими ознаками, ст. 587 ФЦК встановлює правило, за яким узурфруктуарій наділяється правом споживати такі речі, але зобов'язаний після закінчення узурфрукта повернути речі, які відповідають тим, що були надані йому для користування, за кількістю, якістю та вартістю [6]. Крім зазначених прав, своєї особливості має користування й іншими речами, зокрема, тими, що псуються поступово внаслідок використання, довічним ануїтетом, лісом, фруктовими деревами та ін.

З дотриманням встановлених Кодексом правил, відповідно до ст. 595 ФЦК, узурфруктуарій наділяється правом самостійного користування майном, здачі його в оренду іншій особі, а також продавати або переуступати своє право безоплатно [6]. Зазначена стаття наділяє узурфруктуарія широким колом прав, водночас «укладення деяких договорів найму інколи наближається до справжніх актів розпорядження, зокрема: укладення договору комерційного найму або сільськогосподарського найму. Тому, щоб не порушити права голого власника, який у разі такого договору буде змушений нести його обтяження після припинення узурфрукта, законодавець обмежив можливість протиставлення таких правочинів, вчинених узурфруктуарієм, голому власнику» [10]. Так, усуненню протиставлення сприяє встановлене ст. 595(2) ФЦК правило, за яким строк самостійно укладеної узурфруктуарієм оренди на більш як дев'ятирічний період, після припинення узурфрукта, є обов'язковою для власника майна на встановлений орендою період, якщо він менше дев'яти років, та обмежується дев'ятьма роками, якщо він більше цього строку [6]. Прикладом є справа суду першої інстанції м. Париж № 24/10440 від 10 жовтня 2024 року, у якій він дозволив шістьом узурфруктуаріям поновити комерційний договір оренди на користь компанії, незважаючи на те, що один із двадцяти п'яти голих власників висловився проти, при цьому двадцять чотири голі власники дали свою згоду [11].

У цілому, для узурфруктуарія, який користується чужим майном, ключовими є положення, які надають йому право використовувати корисні властивості майна «як сам власник». Так, за ст. 597 ФЦК, він має право «сервітуту, проїзду та загалом усі права, якими може користуватися власник, і він користується ними як сам власник» [6]. Однак Кодексом встановлено застереження, яке вказує на межі прав узурфруктуарія, на те, що, хоча він і діє «як сам власник», в той же час таким не є, залишаючись користувачем чужим майном. Подібні застереження зустрічаємо і в НЦУ, зокрема, відсутність поширення права узурфруктуарія на частку власника у будь-якому скарбі, що знайдено у майні (§ 1040 НЦУ) [5]. Як обгрунтовано відмічає Ю. Жорнокуй, «межі повноважень узурфруктуарія і власника щоразу підлягають ретельній регламентації, оскільки обидва здійснюють правомочності щодо однієї й тієї ж речі» [12, с. 62].

До виконання обов'язків узурфруктуарій також повинен ставитися «як власник майна». «Право користування має здійснюватися відповідно до права власності безумовного власника. Цей загальний обов'язок, покладений на узурфруктуарія, передбачає дуже конкретні зобов'язання, зокрема: зобов'язання зберігати сутність майна і зобов'язання нести поточні витрати на утримання та користування майном» [7]. За НЦУ до кола обов'язків узурфруктуарія також належить: здійснення ремонту та оновлення в межах звичайного утримання майна (§ 1041 НЦУ), нести публічні тягарі, що лежать на майні (§ 1047 НЦУ), повернути майно власнику після припинення права користування (§ 1055 НЦУ) та ін. [5].

У Німеччині на строк дії узурфрукта на узурфруктуарія покладено ще один, спрямований на захист майна від наслідків настання несприятливих обставин, обов'язок. Узурфруктуарій зобов'язаний застрахувати

майно від нещасних випадків, в тому числі від пожежі, за умови, що страхування відповідає належному веденню бізнесу (§ 1045(1) НЦУ). Це правило, хоча і зобов'язує лише користувача, оскільки здійснюється за його рахунок, слугує захистом інтересів обох сторін. Тягар сплати платежів, якщо майно вже застраховане, також лягає на узуфруктуарія [5].

Під час дії узуфрукта прав та обов'язків не позбавлений і власник майна. Одним із основних обов'язків власника є заборона будь-яким чином завдавати шкоди правам узуфруктуарія (ст. 599 ФЦК). Однак це не означає, що власник в цей період в повній мірі «усувається» від здійснення права власності. Крім прямих обов'язків, які закріплюються за ним в силу закону, такими, як проведення капітального ремонту, сплата основних витрат, які можуть бути накладені на майно протягом періоду користування тощо, для збереження належного йому на праві власності майна в його інтересах здійснювати контроль за користуванням узуфруктуарієм предметом узуфрукта. Наприклад, відповідно до ст. 603 ФЦК, «за відсутності забезпечення від користувача власник може вимагати продажу рухомого майна, яке псується внаслідок використання, для того, щоб виручка інвестувалася так само, як і товари» [6]. Параграфами 1051-1054 НЦУ також передбачена можливість захисту прав власника від несумлінних дій узуфруктуарія шляхом застосування забезпечення. Якщо останній не здійснив забезпечення у встановлений строк, здійснення права користування на вимогу власника за призначенням суду може бути передане розпоряднику. Також судом до узуфруктуарія може бути застосована судова заборона, якщо він незаконно використовує майно, і, навіть за попередження власника, продовжує це робити [5].

Висвітлюючи роль голого власника майна в узуфрукті, варто звернути увагу на певну невизначеність його права власності під час дії зазначеного права, що призводить до напруженості у відносинах між ним та узуфруктуарієм. До прикладу, одним із найбільш розповсюджених видів є довічний узуфрукт, який дозволяє особам, які перебувають у родинних відносинах, передавати голу власність родичам, зберігаючи за собою право користування майном. Однією із проблем, що при цьому виникає, є те, що «на відміну від тимчасового узуфрукта, він припиняється зі смертю узуфруктуарія, що створює невизначеність у часі. Голий власник опиняється в ситуації очікування невідомої тривалості, що може сприйматись як дисбаланс, особливо, якщо узуфруктуарій молодший від нього» [13]. Крім того, питання виникають при розмежуванні капітальних та поточних ремонтів, сплаті податків, зловживання користуванням та ін.

До підстав припинення узуфрукта ст. 617 ФЦК зараховує: смерть узуфруктуарія, закінчення строку його дії, об'єднання або поєднання в одній особі власника та узуфруктуарія, невикористання узуфрукта протягом тридцяти років, повне знищення майна, на яке встановлено узуфрукт, зловживання узуфруктуарієм своїм правом користування [6]. Припинення узуфрукта за НЦУ відбувається у разі смерті узуфруктуарія (§ 1061 НЦУ), поєднання цього права на рухоме майно або право з правом власності на них (§§ 1063, 1072 НЦУ), відмови узуфруктуарія від користування (§§ 1064, 1072 НЦУ) та в інших передбачених цим законом випадках [5].

Незважаючи на певні відмінності у регулюванні узуфрукта у досліджуваних нами нормативних актах, ключовими аспектами є те, що право власності в них розкривається як повне право, яке належить власнику майна. Узуфруктуарій наділяється обмеженим відносно власника обсягом речових прав, що визначається законом або домовленістю сторін. Подібний підхід на рівні національного цивільного законодавства застосовується й у інших європейських країнах. Наприклад, ст. 979 Цивільного кодексу Італії встановлено право узуфруктуарія користуватися річчю, однак обов'язково із дотриманням її економічного призначення. «Необхідність дотримання економічного призначення є обмеженням для користування майном, і її порушення тягне за собою порушення права власності, даючи власникові право вимагати припинення узуфрукта через зловживання або відновлення первісного стану майна через заперечувальну позовну дію» [14]. За ст. 253 Цивільного кодексу Польщі при встановленні узуфрукта існує можливість його обмеження за допомогою виключення певних плодів речі, а узуфрукт нерухомого майна певною його частиною [15]. Цим положенням констатується, що узуфрукт є обмеженим речовим правом у порівнянні з правом власності, його метою є не отримання правового статусу, який дорівнюватиметься правовому статусу власника майна, а отримання майнової вигоди від майна, що не належить на праві власності узуфруктуарію.

Висновки. В результаті аналізу регулювання узуфруктних відносин у національному законодавстві Федеративної Республіки Німеччина та Французької Республіки, які є представниками романо-германської правової системи, можна зробити висновок про наявність низки відмінностей, зумовлених особливостями національного законодавства, що, однак, не є свідченням різних підходів до правової природи узуфрукта. Водночас у зазначених правових актах відтворюється концепція права власності як повного права, що

належить власнику майна, із наділенням узуфруктуарія обмеженим відносно власника обсягом речових прав, який визначається законом або домовленістю сторін. Подібний підхід у сфері регулювання узуфрукта спостерігається й у законодавствах інших європейських країн.

Список використаних джерел

1. Цюра В. В. До питання вдосконалення правового регулювання окремих видів речових прав у світлі оновлення Цивільного кодексу України. Проблеми цивільного права та процесу : тези доп. учасників наук.-практ. конф., присвяч. 99-й річниці від дня народження О.А. Пушкіна (м. Вінниця, 24 трав. 2024 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Нац. акад. правових наук України; Харків. обл. осередок Всеукр. громад. орг. «Асоціація цивілістів України. Вінниця : ХНУВС, 2024. 380 с. С. 103–108.
2. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 09 січня 2025 року № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text> (дата звернення 11.09.2025).
3. Трубаков Є.О. Деякі проблемні питання імплементації закону № 4196-IX. Рекодифікація речового права: збірник матеріалів XIV Міжнародного цивілістичного форуму (м. Київ, 16 травня 2025 р.). Одеса: Юридика, 2025. С. 143-147.
4. Майданик Р.А., Майданик Н.І., Попова Н.Р. Європеїзація та рекодифікація. Узуфрукт. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2021. № 4 (119). С. 40-50. DOI: 10.17721/1728-2195/2021/4.119-8.
5. Bürgerliches Gesetzbuch (BGB). URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/> (дата звернення: 11.01.2026).
6. Code civil français. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000006429233 (дата звернення: 11.01.2026).
7. Aurélien Bamdé. Les obligations de l'usufruitier. Avril 4, 2020. URL: <https://aurelienbamde.com/2020/04/04/les-obligations-de-lusufruitier/> (дата звернення 12.01.2026).
8. Cour de cassation, 3e chambre civile, arrêt du 2 février 2005, № 03-19.729. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000007049869> (дата звернення 12.01.2026).
9. Acquisition de l'usufruit par usucapion. 07 juillet 2022. URL: https://onb-france.com/actualites/acquisition-de-lusufruit-par-usucapion?utm_source=chatgpt.com (дата звернення 11.01.2026).
10. Aurélien Bamdé. Les droits de l'usufruitier. Avril 2, 2020. URL: <https://aurelienbamde.com/2020/04/02/les-droits-de-lusufruitier/> (дата звернення 13.01.2026).
11. Tribunal judiciaire de Paris, 10 octobre 2024, 24/10440. URL: https://justice.pappers.fr/decision/db9c839a57a7283699f42e2242e3095a236c7326?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 13.01.2026).
12. Жорнокуй Ю. М. Узуфрукт чи довірча власність: питання застосування конструкцій у рамках управління юридичною особою. Рекодифікація речового права: збірник матеріалів XIV Міжнародного цивілістичного форуму (м. Київ, 16 травня 2025 р.). Одеса: Юридика, 2025. С. 60–64.
13. L'Usufruit Viager en Débat : Enjeux, Contentieux et Perspectives. URL : https://www.juridique-ressources.fr/lusufruit-viager-en-debat-enjeux-contentieux-et-perspectives/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 13.01.2026).
14. Codice Civile 2023: aggiornato con le ultime modifiche legislative apportate dal D. Lgs. 10 ottobre 2022, n. 149, come modificato dalla L. 29 dicembre 2022, n. 197 («Riforma Cartabia»). (R.D. 16 marzo 1942, n. 262). URL: <https://www.brocardi.it/codice-civile/> (дата звернення: 12.01.2026).
15. Kodeks cywilny. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640160093/U/D19640093Lj.pdf> (дата звернення: 14.01.2026).

References

1. Tsyura, V. V. (2024). Do pytannya vdoskonalennya pravovoho rehulyuvannya okremykh vydiv rechovykh prav u svitli onovlennya Tsyvil'noho kodeksu Ukrayiny [On the issue of improving the legal regulation of certain types of property rights in the light of the update of the Civil Code of Ukraine]. Abstracts of the scientific and practical conference: *Tezy dopovidey naukovo-praktychnoyi konferentsiyi, prysvyachnoyi 99-y richnytsi vid dnya narodzhennya O.A. Pushkina «Problemy tsyvilnoho prava ta protsesu» - Theses of additional participants of the scientific-practical conference, dedicated to the 99th anniversary of the birth of O.A. Pushkin «Problems of civil law and process»*, 103-108 [in Ukrainian].

2. *Zakon Ukrainy «Pro osoblyvosti rehulyvannya diyalnosti yurydychnykh osib okremy orhanizatsiyno-pravovykh form u perekhidnyy period ta obyednan yurydychnykh osib» [Law of Ukraine «On the Features of Regulation of the Activities of Legal Entities of Certain Organizational and Legal Forms in the Transitional Period and Associations of Legal Entities»]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text> [in Ukrainian].
3. Trubakov, Ye. O. (2025). Deyaki problemni pytannya implementatsiyi zakonu №4196-IX [Some problematic issues of the implementation of law № 4196-IX]. *Rekodyfikatsiya rehovoho prava: zbirnyk materialiv KHIV Mizhnarodnoho tsyvilistychnoho forumu*. Odesa: Yurydyka, 143-147 [in Ukrainian].
4. Maydanyk, R. A., Maydanyk, N. I., & Popova, N. R. (2021). Yevropeyzatsiya ta rekodyfikatsiya.Uzurfukt. [Europeanization and recodification. Usufruct]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka - Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv*, 4 (119), 40-50. DOI: 10.17721/1728-2195/2021/4.119-8 [in Ukrainian].
5. *Bürgerliches Gesetzbuch (BGB)*. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/> [in German].
6. *Code civil français*. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000006429233 [in French].
7. Bamdé, A. (2020). *Les obligations de l'usufruitier*. URL: <https://aurelienbamde.com/2020/04/04/les-obligations-de-lusufruitier/> [in French].
8. Cour de cassation, 3e chambre civile, arrêt du 2 février 2005, № 03-19.729. Retrieved from <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000007049869> [in French].
9. Acquisition de l'usufruit par usucapion. 07 juillet 2022. Retrieved from https://onb-france.com/actualites/acquisition-de-lusufruit-par-usucapion?utm_source=chatgpt.com [in French].
10. Bamdé, A (2020). *Les droits de l'usufruitier*. Retrieved from <https://aurelienbamde.com/2020/04/02/les-droits-de-lusufruitier/> [in French].
11. *Tribunal judiciaire de Paris, 10 octobre 2024, 24/10440*. Retrieved from https://justice.pappers.fr/decision/db9c839a57a7283699f42e2242e3095a236c7326?utm_source=chatgpt.com [in French].
12. Zhornokuy, Yu. M. (2025). Uzufrukt chy dovircha vlasnist: pytannya zastosuvannya konstruksiy u ramkakh upravlinnya yurydychnoyu osoboyu [Usufruct or trust property: the issue of applying constructions within the framework of managing a legal entity]. *Rekodyfikatsiya rehovoho prava: zbirnyk materialiv KHIV Mizhnarodnoho tsyvilistychnoho forumu - Recodification of Property Law: Proceedings of the 14th International Civil Law Forum (Kyiv, 16 May 2025)*. Odesa: Yurydyka, 60-64 [in Ukrainian].
13. *L'Usufruit Viager en Débat : Enjeux, Contentieux et Perspectives*. Retrieved from https://www.juridique-ressources.fr/lusufruit-viager-en-debat-enjeux-contentieux-et-perspectives/?utm_source=chatgpt.com [in French].
14. *Codice Civile 2023: aggiornato con le ultime modifiche legislative apportate dal D. Lgs. 10 ottobre 2022, n. 149, come modificato dalla L. 29 dicembre 2022, n. 197 («Riforma Cartabia»)*. (R.D. 16 marzo 1942, n. 262). Retrieved from <https://www.brocardi.it/codice-civile/> [in Italian].
15. *Kodeks cywilny. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r.* Retrieved from <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640160093/U/D19640093Lj.pdf> [in Polish].

Стаття надійшла 25.01.2026

Стаття прийнята до друку 24.02.2026

Стаття опублікована 30.04.2026.